

Від головного редактора

До 25-річчя з часу заснування Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України

Слово до читачів “Світогляду”

Якось надзвичайно швидко проминули для мене та, можливо, і для вас, шановні читачі журналу, ці 25 років новітньої історії України. Неформальним початком відліку цієї історії можна вважати 1990 рік, що був сповнений неординарних подій політичного та громадського життя тоді ще УРСР.

Як порив свіжого вітру в задушливій атмосфері брехні та зневіри в завтрашньому дні, зазвучали заклики діячів Народного руху України, представників української інтелігенції, нарешті позбутися того “комуністичного раю” і залежності від північно-східного сусіда, якомога швидше розпочати побудову економічно сильної, демократичної та незалежної української держави.

Сьогодні можуть видатися дещо наївними сподівання тих років. Але вони дійсно були, і з кожним роком набирали все більше обертів. Згадую, з яким хвилюванням 16 липня 1990 року була прийнята Ухвала Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України.

Мітингувальники під час ухвалення
Декларації про державний суверенітет України

Це був перший крок до офіційного встановлення Незалежності нашої держави, який спонукав багатьох науковців і діячів культури до створення нових та активізації діяльності різних національних об'єднань, зокрема Українського лікарського товариства Республіканської асоціації українців, Українського фізичного товариства, Української астрономічної асоціації, Української асоціації клубів ЮНЕСКО та ін.

Дозволю собі тут розказати про ще одне таке об'єднання.

18 липня 1990 р. у структурі Академії наук УРСР засновано Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном (від 1994 року — Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України — КНК). У Постанові Президії Академії наук УРСР від 18.07.1990 № 179 “Про створення при АН УРСР Комітету для зв'язків з українцями за кордоном” зазначено:

“Консолідація наукових, культурних і ділових кіл незалежно від місця проживання і політичних орієнтацій, які зацікавлені в розбудові демократичної суверенної України, відкриває перед українською наукою і культурою нові горизонти прогресу.

Усвідомлюючи необхідність розширення зв'язків з українськими зарубіжними вченими, інженерами, діячами культури і бізнесу, встановлення наукової співпраці з українознавчими центрами світу з метою динамічного виходу української науки і культури на світові орбіти співробітництва, Президія АН УРСР постановляє створити при АН УРСР Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном”.

КНК з кожним роком ставав усе більш популярним в Україні та світі, ініціював та здійснив низку оригінальних проєктів. Про це йдеться в Постанові Президії НАН України від 03.06.2015 № 144 “Про діяльність Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України”:

“Від часу створення Комітетом організовано та здійснено низку важливих дослідницьких, видавничих та просвітницьких проєктів, виконання яких сприяло активнішому та ефективнішому налагодженню зв'язків між українськими вченими, що представляли НАН України, та їх закордонними колегами, утвердженню міжнародного престижу вітчизняної науки.

До їх числа належать, зокрема, такі проєкти:

“*Універсал*” — видання матеріалів про діячів Української Центральної Ради та вшанування їх пам'яті;

“*Енциклопедія українознавства*” — видання додаткових томів Енциклопедії Українознавства та започаткування “Енциклопедії сучасної України”;

“*Інститут Івана Франка у Відні*” — низка заходів з розвитку українознавчих досліджень у Відні, зокрема, встановлення пам'ятної дошки **І. Франку** у Віденському університеті та заснування навчального курсу української мови та літератури в Інституті славістики цього університету;

“*Український дім в Австрії*” — стажування молодих вчених в Австрії та проведення українсько-австрійських семінарів з різних наукових напрямів;

“Гетьманська доба в Україні” — участь у виданні спогадів гетьмана *П. Скоропадського* та його доньки *О. Отт-Скоропадської*;

“Григорій та Теодор Костюк у США” — про співпрацю України та США в гуманітарній та космічній галузях;

“Елітарна світлиця” — проведення засідань наукового клубу в Київському міському будинку вчителя з актуальних наукових і суспільних проблем”.

До цієї ювілейної дати у ВД “Академперіодика” видано книгу “Наука і культура України: долаючи кордони” — *Я.С. Яцків, М.Г. Железняк, І.Ю. Ізотова* (Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. — К.: Академперіодика, 2014. — 176 с.; 72 с. іл.).

Очевидно, що не все гладко складалося в діяльності КНК та інших громадських об’єднань за ці 25 років. Були підйоми та спади активності, були і спроби повернути хід історії України до “світлого минулого”. Деколи знову лунали заклики щодо нерозривних економічних і культурних зв’язків між Україною та Росією, про спільні завдання та цілі цих сусідніх держав.

Зміювалися Президенти України, політичні та економічні структури, а поступу у розвитку держави не відчувалося.

У кінцевому підсумку за все це доводилося і доводиться зараз розплачуватися простим українцям.

Чому я пишу про це у “Світогляді”, коли навколо так багато великих проблем, — анексія Криму, війна на сході України, спад економіки тощо. Тому, що цими проблемами дехто намагається виправдати свою національну байдужість.

Пишу, бо велике починається з малого. Наше майбутнє залежить від усвідомлення простого українця своєї відповідальності за долю держави.

На цьому шляху усвідомлення важливе місце посідають громадські об’єднання. Вони є тією точкою опори, завдяки якій пересічний громадянин знайде у собі сили здолати інерцію нашого життя.

Уже настав час разом усім нам: і владі, і спільноті поставити питання, що робити далі, — залишатися на узбіччі світової цивілізації чи починати довгий і важкий шлях до прогресу у всіх сферах життя України. ■

Ярослав Яцків

Засідання “Елітарної світлиці” — святкування Дня незалежності України 24 серпня 2000 р. у Київському будинку вчителя.

У президії зліва направо — Президент України Л. Кравчук, виконавчий директор

Ліги українських меценатів М. Слабошпицький, голова “Друзів Товариства ім. Г. Ващенко” С. Льницький (Канада), віце-президент АПН України О. Савченко, академік НАН України Я. Яцків